

شیوه های تأمین مالی شرکت های دانش بنیان

اگرچه پایه و شالوده اصلی یا به عبارتی سرمایه غالب شرکت های دانش بنیان دانش و فناوری است با این حال باید اذعان نمود که بدون تأمین مالی کافی، این دسته از شرکت ها به نتیجه مطلوب نخواهند رسید، به طوری که کمبود سرمایه گذاری عامل اصلی شکست بسیاری از این شرکت ها می باشد. مطالعات در مورد تأمین سرمایه شرکت های دانش بنیان در ایران نشان می دهد که روش های تأمین مالی متنوعی نظیر مشارکت مدنی، مشارکت حقوقی، مضاربه، قرارداد سلف، سرمایه گذاری مستقیم و قرض الحسنه در خصوص این شرکت ها وجود دارد و هر یک نیز به نوبه خود نقش مهمی را در ساختار کلان تأمین مالی شرکت های مورد نظر ایفا می کنند؛ اما در میان این روش ها مهم ترین منبع تأمین سرمایه شرکت های دانش بنیان که کشورهای توسعه یافته حدود نیم قرن از آن بهره می گیرند، سرمایه گذاری مخاطره پذیر است که هم اکنون صندوق هایی مانند صندوق نوآوری و شکوفایی، صندوق پژوهش و فناوری استانی، صندوق توسعه فناوری های نوین به انجام آن اقدام می نمایند. از میان این روش ها مواردی از جمله سرمایه گذاری خطرپذیر، قرارداد سلف که در حیطه فعالیت صندوق پژوهش و فناوری و صندوق توسعه ی فناوری های نوین است و مواردی چون سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت مدنی بررسی خواهند شد.

انواع روش های مشارکت

• **سرمایه گذاری مستقیم** : در این روش بانکها با اخذ تضمین و وثیقه از شرکت دانش بنیان، سرمایه لازم برای اجرای طرح های تولیدی این شرکت ها را فراهم می کنند.

• **مشارکت مدنی** : در خصوص مشارکت مدنی باید میان مشارکت مدنی در جهت اعطای تسهیلات به شرکت های دانش بنیان مانند کاری که صندوق پژوهش و فناوری انجام می دهد و مشارکت مدنی که بانکها ارائه می دهند، تفکیک قائل شد. در مشارکت مدنی که توسط بانک های عامل انجام می شود، بانک های عامل در سود و زیان آن طرح وارد نمی شوند و به طور معمول نرخ مشخصی را در نظر گرفته و روی آن مشارکت می کنند. اگر شرکت ضرر دهد بانک از طریق وثائق اقدام می کند و به صورت واقعی در سود و زیان ناشی از طرح شریک نمی شود. در واقع در مشارکت مدنی انجام شده توسط بانک ها، بانک ها تنها به انجام امور مدنی که همان تأمین مالی شرکت های دانش بنیان است می پردازند و دخالتی در امور تجاری این شرکتها ندارند.

در مدل مشارکت مدنی صندوق هایی مانند صندوق پژوهش و فناوری، صندوق در سود و زیان شرکت های دانش بنیان، مشارکت می کند و به این ترتیب اگر فعالیت یا طرح شرکتی منجر به شکست شد، صندوق زیان را در حد سهم خود می پذیرد و متقابلاً در سود شرکت نیز به نسبت سهم شرکت سهامی می باشد. از آن جا که در این

مدل، صندوق به صورت واقعی با شرکت مشارکت می کند و شریک متقاضی محسوب می شود، لذا صندوق در جزئیات مسائل مالی آن طرح وارد عمل شده و سیاست های نظارتی خاصی را بر روی هزینه کرد طرح، اعمال می نماید. در واقع فعالیت صندوق مذکور در این شرکت ها همانند سایر سهام داران، علاوه بر تأمین سرمایه، مشارکت در انجام عملیات تجاری است.

سایر روش های تأمین مالی شرکت های دانش بنیان

• اعطای وام و تسهیلات : در این زمینه باید بیان کرد که به طور معمول شرکتهای دانش بنیان به دلیل مبتنی بودن بر تحقیقات، هزینه بر هستند و معمولاً وثیقه و نقدینگی لازم برای در رهن قرار دادن نزد بانک را ندارند، اگر هم وثیقه مورد انتظار بانکها را ارائه نمایند، بهای تمام شده خدمات و محصولات به دلیل بالا بودن نرخ سود تسهیلات بانکی، بالا خواهد رفت که این موضوع در فضای رقابتی معمول، برای شرکت های دانش بنیان به صرفه نیست. به این ترتیب علی رغم وجود منابع بسیار در بانک ها، شرکت های دانش بنیان کشور نمی توانند از این منابع به نحو مناسب استفاده کنند. استفاده از ابزارها و خدمات مالی صندوق پژوهش و فناوری توسعه فناوری های نوین در این زمینه برای شرکت های دانش بنیان به صرفه تر است.

• سرمایه گذاری خطرپذیر : در توضیح باید بیان کرد که از مهم ترین منابع تأمین مالی شرکت های دانش بنیان **سرمایه گذاری خطرپذیر** است. این روش تأمین مالی حدود نیم قرن است که در کشورهای اروپایی و آمریکایی و حدود ۱۰ تا ۲۰ سال است که در کشورهای آسیایی در حال اجرا می باشد. در واقع سرمایه گذاری خطرپذیر روشی است که در آن وجوهی توسط سرمایه گذاران خارج از شرکت وارد شرکت دانش بنیان می شود. مهم ترین ویژگی این روش، تأمین مالی، قبول مخاطره و ریسک ذاتی و غیرداتی شرکت های دانش بنیان است. در توضیح باید عنوان کرد که شرکتهای دانش بنیان علاوه بر داشتن ریسک عادی که در سایر شرکتهای تجاری دیگر نیز وجود دارد از یک ریسک ذاتی برخوردارند که از مسائلی چون نوآوری، پیچیدگی بالای تولید و نقش غالب دانش و فناوری در تولید محصول و... نشأت می گیرد، به بیانی دیگر هدف اصلی شرکت های دانش بنیان تولید محصولات تجاری فناورانه است، این شرکت ها با به کار گیری دانش و فناوری نوین قصد دارند دست به تولید جدیدی بزنند که تاکنون سابقه نداشته (مانند تولید نرم افزار جدید، تولید انواع داروها برای بیماریهای خاص که تاکنون سابقه نداشتند و...)، و از طرفی ممکن است این شرکتها در مرحله تجاری سازی (مرحله تولید نهایی) نتوانند به نتیجه مطلوب برسند و این یعنی بالا بودن ریسک این شرکت ها در مقایسه با سایر شرکتهای تجاری. همین امر باعث شده که نهادهای معمولی تأمین مالی در ایران مانند بانکها تمایل نداشته باشند که در تأمین مالی این دسته از شرکت ها به آنها کمک کنند؛ چرا که احتمال شکست این شرکت ها در مرحله تولید نهایی و ورشکستگی آنها و به تبع ناتوانی آنها در باز پرداخت وامی که از این نهادها می گیرند زیاد

است و به فرض هم که این نهادها بخواهند این شرکت ها را تأمین مالی کنند با توجه به ریسک بالای این شرکت ها، از آنها وثائق بسیار سنگین می گیرند که قادر به دادن آنها نیستند، در نهایت تنها روش مطلوب به منظور تأمین سرمایه این شرکت ها سرمایه گذاری خطرپذیر است. به این ترتیب در ایران نهادهایی مانند صندوق پژوهش و فناوری تأسیس شده اند که بدون گرفتن وثیقه و تضمین و به عنوان سهام دار شرکت، از طریق سرمایه گذاری خطرپذیر، شرکت را از نظر مالی تأمین می کنند.

در این روش، مخترع یا صاحب فناوری به صندوق به عنوان صاحب سرمایه یا سرمایه گذار مراجعه می نماید. آورده فرد در این سرمایه گذاری باید حداقل به ۲۰ درصد مبلغ سرمایه گذاری برسد. صندوق مذکور نیز با توجه به اشراف به مباحث مالی و قوانین و مقررات و تجربه موجود در ایجاد شرکت های جدید، حداکثر تا سقف ۸۰ درصد سرمایه گذاری می نماید. در شرکت دانش بنیان جدید ثبت شده، صندوق عضو هیأت مدیره بوده و مخترع به عنوان مدیر عامل تعیین می شود. دو امضایی بودن چکهای صادره شرکت جدید و عضویت صندوق در هیأت مدیره، موجب اعمال مدیریت صندوق بر هزینه های شرکت و راهبری و سیاست گذاری کلان شرکت می شود. صندوق از نظر قوانین و مقررات، فرد مخترع را راهنمایی می کند، این امر به این شرکت کمک می کند که بتواند خیلی سریع محصول خودش را به بازار برساند.

مدل سرمایه گذاری خطرپذیر مدلی منحصر به فرد و قابل اجرا برای تجاری نمودن اختراعات و دست آوردهای پژوهش و فناوری می باشد؛ زیرا زمانی که شرکت جدید ایجاد می شود، مخترع دیگر نگران وثیقه و ضمانت های مرسوم بانکها نیست و به این صورت دغدغه اصلی مخترعان به عنوان سهامدار شرکت های دانش بنیان، رفع می شود. مدت حضور صندوق در شرکت تازه تأسیس دانش بنیان طولانی نخواهد بود و صندوق سهام خود را پس از ارزش گذاری، به صاحب اصلی طرح واگذار خواهد نمود. در این روش، مخترع، کل انرژی و وقت خود را صرف بحث های فنی طرح می کند و بدیهی است که این موضوع در کنار مشاوره های تخصصی و ابزارهای خدماتی صندوق موجب می شود که محصول خیلی سریع به بازار عرضه گردد. صندوق این آمادگی را دارد که کلیه درخواست های ارائه شده را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده و در آنها مشارکت نماید.

•لایزینگ محصولات شرکت های دانش بنیان : این مورد به عنوان موضوعی کاملاً بکر و جدید از دیگر خدمات صندوق های سرمایه گذاری است. با این بیان که صندوق می تواند محصولاتی را به صورت نقد از شرکتهای تولید کننده دانش بنیان خریداری کرده و به صورت اقساط در اختیار خریداران قرار بدهد. از مزیت های این تسهیلات، این است که از یک طرف موجب ایجاد نقدینگی در شرکت دانش بنیان می شود و بدین ترتیب شرکت می تواند محصولات دانش بنیان خود را به فروش برساند و گردش مالی لازم برای گسترش تولیدات خود فراهم کند و به تبع به سمت توسعه و ایجاد محصول جدید گام بردارد و از طرف دیگر با مزیت

رقابتی که این مدل در مقابله با سایر کالاهای داخلی و خارجی ایجاد می کند موجب فروش بهتر و سریع تر محصول شرکت می شود.

• خرید تضمینی : بانک های کشور در بحث خرید تضمینی به سمت کالاهای سنتی رفته اند، در حالی که در این خصوص، باید این قابلیت ایجاد شود تا بانک های عامل کشور، محصولات دانش بنیان را نیز در این مدل مدنظر قرار دهند. خرید تضمینی یا پیش خرید محصولات دانش بنیان عبارت است از پیش خرید نقدی محصولات تولیدی شرکت های دانش بنیان به قیمت معین، لذا صندوق می تواند جهت ایجاد تسهیلات لازم برای تأمین سرمایه در گردش واحدهای دانش بنیان، اعم از این که مالکیت این واحدها متعلق به شخص حقیقی یا حقوقی باشد، منحصرأ بنا به درخواست این گونه واحدها مبادرت به پیش خرید محصولات تولیدی آنها بنماید.

در خرید تضمینی، صندوق به عنوان خریدار محصول و صاحب فناوری (شرکت دانش بنیان) به عنوان فروشنده محصول، روی مشخصات و قابلیت های نهایی محصول به توافق می رسند و صندوق مذکور به صورت پیش خرید بهای آن را پرداخت می نماید. طبق قراردادی که بین صندوق و شرکت دانش بنیان منعقد می گردد، ضمن پرداخت وجه، صندوق به شرکت وکالت می دهد تا بتواند محصولات خود را به خریداران بفروشد. در واقع در خرید تضمینی یا پیش خرید، صندوق، پول را به شرکت دانش بنیان می دهد و در قبال این پرداخت، شرکت متعهد می شود در یک دوره ی زمانی خاص که طرفین در مورد آن به توافق رسیده اند کالای دانش بنیان را تولید و در اختیار خریداران قرار بدهد.

طبیعت خرید تضمینی، موجب حفظ بازار و مشتریان شرکت دانش بنیان می شود و این مزیتی رقابتی است؛ زیرا چنان چه محصول موجود نباشد، امکان دارد مشتری محصول را از سایر رقبای داخلی یا خارجی تهیه نماید. با این ساز و کار، شرکت دانش بنیان محصول را در انبار خود نگهداری می کند و به دلیل نبود محصول، مشتری را از دست نمی دهد. به موجب مقررات صندوق توسعه فناوری های نوین، شرایطی جهت خرید تضمینی محصولات دانش بنیان باید وجود داشته باشد. از جمله ی این شرایط عبارتند از: محصول مورد معامله باید "سهل البیع" باشد، محصولات مورد معامله باید در بازار قابلیت ارائه و زمینه مصرف داشته باشد و از کالاهای لوکس و تجملی نباشد، کالا باید از کیفیت مناسب و مطلوب برخوردار باشد و توسط شرکت دانش بنیان درخواست کننده تولید شود.

منبع: <https://ecomotive.ir>

مرکز جامع سلولهای بنیادی و پزشکی بازساختی کرمان

پست الکترونیک : info.CRCC@kmu.ac.ir

فاکس : ۰۳۴-۳۱۲۱۵۶۸۲

تلفن مرکز : ۰۳۴-۳۱۲۱۵۶۸۳

کدپستی : ۷۶۱۸۷۴۷۶۵۳

آدرس : کرمان، بلوار جمهوری اسلامی، چهارراه شفا، جنب معاونت درمان، مرکز جامع سلولهای بنیادی و پزشکی بازساختی (CRCC)